

GRAP-A-KONGO LATOUSEN

Pawòl véridik-véritab a Marie-France MASSEMBO ba F-L Damba
(sanmdi 25 sèptanm 2005)

An Gwadeloup, chak lanné, Latousen, moun ka fété mò a-yo diféran jan. On pati kay an simityè. Men a Kapèstè-Bélo, an fon kanpangn Kanmfò, chak prèmyé novanm, nou Lafanmi Massembo, nou ka fété mò an-nou on dèt jan. Moun ka sòti tibwen toupatou an Gwadeloup pou vin sanblé obò kaz an-nou.

Sé la nou ka òwganizé sérémoni *grap-a-kongo*.

Sé on fason pou nou pasé on ti moman èvè mò an-nou, pou vénéré yo.

Sé sèl nich an Gwadeloup ou ké trouvé sa. Défen manman-mwen toujou té ka di-nou sé on labitid nou ka bay a kontinyé ja ni omwen kat a senk jénèrasyon, kivedi, fò rèmonté dèpi zansèt an-nou, an péyòd a lèsklavaj.

Plizyè jou avan Latousen, fanmi-la ka sanblé pou yo préparé sérémoni-la. Nou ka réfléchi byen pou sav kilès ki ké prévwa ki sé flè, zasyèt blan, koton blan-la ki ké gawni boutèy wonm-la, kilès ankò ki ké pété kout fizi-la anlè... Fò tout biten ozuil pou sérémoni-la pasé byen, pou pa tèrbolizé nanm a sé mò-la.

Jou a Latousen, kivedi prèmyé novanm, koté névè, on foul moun ja sanblé koté nou mò-la.

Fanmi-la tousèl kay pa dèyè-la, on koté ki sakré pou-y. Sé la prèmyé kout fizi-la ka pati ; sé on fason pou rantré an liyannaj é sé mò-la é di-yo bonjou.

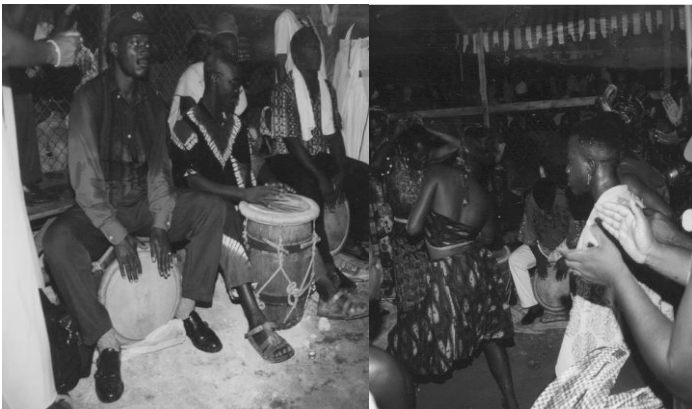

Photo M-F Massembo

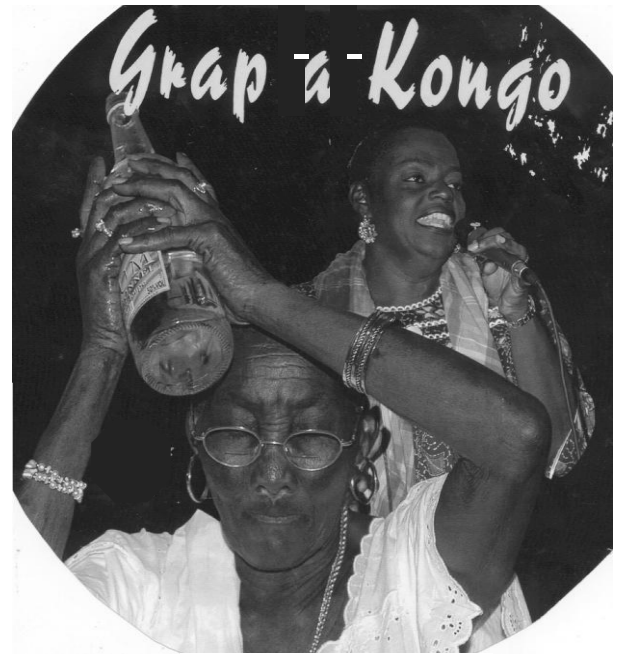

Photo M-F Massembo

Sé aprés posésyon-la ka wouviré ka chanté é dansé pa douvan-la, la toutmoun-la ja ka atann pou animé sérémoni-la. Sé chanté é dansé a kontinyé.

Sé chanté-la kon "*Zébisola*", "*Émalélé*" ka èsprimé vénèrasyon pou mò-la an lang afriken kikongo ki travèsé tout sé jénèrasyon-la. É sé mizik gwoka ki ka ritmé tousa.

A minui, dézyèm kout fizi-la ka pété anlè. Èvè bouké flè-la, nou ka wouzé toutmoun-la èvè tout boutèy wonm-la.

Sé moman a libèrasyon a nanm a mò-la. Fanmi-la ka woumenné-yo padèyè-la, koté sakré-la, pou bout sérémoni-la èvè on dènyé kout fizi.

Sé konsa chak lanné : nou ka pousuiv mès é labitid a zansèt an-nou ; jénèrasyon a jòdijou désidé toujou kontinyé voyé monté *grap-a-kongo* ki sé on mòso a mès é labitid kréyòl Gwadeloup.